

viser til den gamle preussiske Forfatning, hvorefter en Prøvelsesret for Domstolene er ubetinget udelukket, at den preussiske Forfatnings Artikel 106, hvorefter Domstolenes Prøvelsesret er udelukket, først er kommet ind i Forfatningen ifølge en kongelig Proposition af 7. Januar 1850 og altid har været regnet som en eklatant Sejr for Reaktionen over Retsstaten af 1848: „Og det vil De nu, mine Herrer, bringe ind i den ny Rigsforfatning!“ Det Synspunkt, der saaledes blev gjort gældende af Dr. Preuss, blev bestridt fra anden Side i Nationalforsamlingens Forfatningsudvalg, idet Medlem af det tyske Folkeparti, altsaa det moderat-konservative Parti, Dr. Kahl, gjorde gældende, at man ikke kunde anerkende en saadan Prøvelsesret, fordi Dommeren derved i Princippet vilde blive stillet over Loven, medens man hidtil altid havde hævdet, at Dommerne stod under Loven. De uafhængige Socialdemokraters Ordfører, den kendte tyske Politiker Dr. Cohn, siger om Spørgsmaalet: „For at Retsstaten skal kunne befæstes ved, at Retsafgørelserne og Udviklingen i det økonomiske Liv bliver i Overensstemmelse med Forfatningen, maa hver enkelt Dommer til enhver Tid have Adgang til at efterprøve, om det foreliggende Krav eller den bestridte Forvaltningshandling staar paa Lovens Grund, saavel som, om Loven er i Overensstemmelse med Forfatningens Aand.“ Og Socialdemokraternes Ordfører, Dr. Sinzheimer, der var af den Opfattelse, at man ikke burde overlade Prøvelsesretten til de almindelige Domstole, men have en særlig Statsdomstol hertil, siger herom: „Det betegner et stort Fremskridt i demokratisk Retning, idet man derved vilde naa til en lignende Ordning som i alle andre store demokratiske Samfund, f. Eks. i Amerika, hvor Systemet har faaet Hævd. Det ligger i Demokratiets ædle Tanke, at ikke alene Flertallet skal kunne sætte sin Villie igennem, men at Mindretallet beskyttes, og at denne Mindretallets Beskyttelse stilles under Rettens Kontrol. Rettens Haandhævelse maa befries for alle politiske Hensigtsmæssigheds-vurderinger.“

Resultatet blev, at det Forslag, der var stillet om, at 100 Medlemmer af Rigsdagen skulde have Adgang til at indbringe dette Spørgsmaal for en særlig Statsdomstol, af Udvalget blev forkastet med 11 Stemmer imod 11, og der blev derfor ikke i den nye tyske Rigsforfatning optaget nogen Bestemmelse herom. Derimod har den nye preussiske Forfatning af 1920 en Be-

stemmelse, der paa dette Punkt forstaaes saaledes, at Domstolene har Prøvelsesret, og den almindelige Opfattelse i Tyskland — ligesom for øvrigt den almindelige statsretlige Opfattelse andetsteds — tør i de seneste Aar siges afgjort at gaa i den Retning, at Domstolene har en saadan Prøvelsesret.

Hvis jeg da skal udtrykke mig kort — det er jo, som jeg allerede har sagt, umuligt at komme ind paa alle dette Spørgsmaals forskellige Sider, navnlig ogsaa ind paa alle de overordentlig interessante Diskussioner, de seneste Aars forfatningsmæssige Drøftelser rundt omkring i Landene har fremkaldt om dette Spørgsmaal —, er det ogsaa min Opfattelse, at man bør have en Prøvelsesret for Domstolene med Hensyn til Spørgsmaalet om Lovens Grundlovmæssighed, og den afgørende Betragtning for mig er den, at Mindretallet, ja, hver enkelt Borger i Landet bør, indenfor de Rammer, Grundloven har afstukket, beskyttes, og denne Beskyttelse bør stilles under Rettens Kontrol for derved i saa stort Omfang som paa nogen Maade muligt at blive befriet for de politiske Hensigtsmæssigheds-vurderinger, der let bliver afgørende for Rigsdagens Beslutning, for Rigsdagsflertallets Beslutning. Argumentet om, at Domstolene derved skulde kunne blive stillet over Lovgivningsmagten, kan jeg for mit Vedkommende ikke anse for afgørende. Grundlovens § 94 har gennemført en særlig grundlovgivende Myndighed, der kræver, at en Grundlovsændring først skal vedtages af Rigsdagen, Rigsdagen derefter opløses, Forslaget derefter paa ny vedtages af Rigsdagen og derefter gøres til Genstand for en Folkeafstemning. Denne særlige grundlovgivende Myndighed, der saaledes er skabt ved Grundlovens § 94, staar over baade Lovgivningsmagt og Domstole, og saa længe den grundlovgivende Myndighed ikke har taget tilbage de Rettigheder, der ved Grundloven er givet hver enkelt Borger, har han Krav paa Retsbeskyttelse for dem, selv overfor Rigsdagens Flertal. Det kræver efter min Opfattelse det Retsstandpunkt, der bør være Grundlag ogsaa for al demokratisk Politik, og selv om dette Spørgsmaal jo er et teoretisk Spørgsmaal, er det min Opfattelse, at om den teoretiske Stilling kan der ikke være nogen stærk Tvivl, baade naar man ser paa, hvad der er ønskværdigt, og hvad der er gældende dansk Forfatning. Vi maa blot haabe, at Udviklingen her i Landet ved-